

Riktlinje för organisation av arbetet med psykiskt och socialt omhändertagande vid allvarlig händelse (POSOM)

Beslutad av: Socialnämnden den 11 juni 2025 och Äldrenämnden 12 juni 2025
Diariennr SON 2025/132–79, ÄLN 2025/132–79
Daterad: 2025-05-20

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Det finns inte någon specifik reglering eller någon uttalad skyldighet för kommunerna att bedriva krisstöd vid allvarlig händelse. Kommunerna kan dock bedriva krisstöd med utgångspunkt i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400) SoL, där det anges att kommunen har det yttersta ansvaret för att människorna som vistas där får det stöd och den hjälp som de behöver.

Allvarlig händelse är enligt Socialstyrelsens termbank en händelse som är så omfattande eller krävande att resurserna måste organiseras, ledas och användas på särskilt sätt. Exempel på händelser kan vara en lokal allvarlig trafikolycka eller brand, eller en nationell eller internationell händelse där många människor behöver stöd. Allvarlig händelse är att likställa med allvarlig störning vilket är begreppet som användes i POSOM-arbetets rutiner.

Kommunerna har olika modeller för att organisera krisstöd i samband med allvarlig händelse bland annat beroende på befolkningsunderlag och lokala förutsättningar. Många kommuner har organiserat särskilda krisstödgrupper för psykisk och social omsorg via allvarlig händelse, ofta benämnda som POSOM-grupper. Dessa krisstödsgupper stödjer i det akuta skedet individer och familjer, upprättar informations- och stödcentrum samt samverkar med övriga berörda aktörer.

Syftet och målsättningarna med psykologiska och sociala stödinsatser vid en allvarlig händelse är att lindra lidande och minska risken för allvarliga psykiska, psykosomatiska och sociala konsekvenser efter en allvarlig händelse och underlätta för drabbade personer att återgå till ett normalt liv.

Grundläggande principer som krisberedskap bygger på är följande:

- Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden också ska ha det också under en krissituation. Den utökade ansvarsprincipen innebär att aktörerna ska stödja och samverka med varandra.
- Likhetsprincipen anger att verksamheten i princip ska fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden så långt det är möjligt.
- Närhetsprincipen innebär att en kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Det är önskvärt med en tydlig koppling mellan POSOM-arbetet och kommunens övriga krisberedskap för att samarbetet ska fungera väl. Dimensioneringen av krisstödsinsatser avgörs av den allvarliga händelsens art och natur. Organisationen för krisstöd behöver vara flexibelt och kunna ställa om för att möta behoven.

Täby kommun bedriver krisstödsarbete genom en POSOM-organisation sedan 1993 och den kan med kort varsel kallas in för att stötta drabbade.

2. Riktlinje

2.1. POSOM-organisation i Täby kommun

POSOM-organisationen i Täby kommun är uppdelad i tre grupper vars arbete anpassas efter behovet vid en allvarlig händelse. Förberedelse och planering av krisstöd vid allvarlig händelse kan vara inom områdena utbildning, övning, utvärdering och informationshantering. Täby kommuns POSOMorganisation samverkar vid behov med kommunens krisorganisation.

2.2. Ledningsgrupp

Ledningsgruppens uppgift är att svara för den övergripande planeringen och utvecklingen av POSOMorganisationens verksamhet samt att anger riktningen för stödgruppens arbete och klargör vilken ansvarsfördelning som ska gälla i ett akut läge. Det är socialchef som har mandat att kalla in personal/resurser inom kommunen vid behov. Socialchef avgör när stödgruppen och samverkansgruppen ska sammankallas.

Ledningsgruppen leds av socialchefen och POSOM-samordnare är föredragande. Övriga funktioner i ledningsgruppen är säkerhetschef, avdelningschef IFO, elevhälsochef och utbildningschef. Ledningsgruppen sammanträder årligen samt vid behov och socialchef är sammankallande.

2.3. Stödgrupp

Stödgruppens uppgift är att finnas till hands och vara möjliga att kalla in vid allvarlig händelse. POSOM-samordnaren leder gruppen och dess arbete. Gruppen består av kommunanställda, exempelvis socialsekreterare, skolpersonal eller andra funktioner som bedöms kunna bidra i händelse av kris. Kommunanställdas villkor för detta

regleras av det ordinarie anställningsavtalet (övertidsersättning, arbetsmiljöansvar och försäkring).

Vid allvarlig händelse kallas gruppen samman och agerar enligt upprättade rutiner. Gruppen står under ledningsgruppen och följer deras beslut. Gruppens aktiviteter vid allvarlig händelse kan vara att öppna mottagningsplats, erbjuda omhändertagande insatser samt ge information och praktisk vägledning.

POSOM-samordnaren har ständig kontakt med stödgruppen när den aktiverats och med eventuell mottagningsplats.

2.4. Samverkansgrupp

För att kunna ge ett bra krisstöd vid en allvarlig händelse är det viktigt med samverkan och samarbete med flera olika aktörer. Det kan handla både om kommunens egna verksamheter som t.ex. elevhälsan och individ och familjeomsorgen men även externa parter som region, polismyndigheten, räddningstjänsten, trossamfund och ideella föreningar/organisationer.

Det är viktigt att samordning sker av de olika aktörernas arbete och att det sker både innan, under och efter en allvarlig händelse. Det är POSOM-samordnare som sammankallar på uppdrag från ledningsgruppen.

2.5. POSOM- samordnare

Samordnare för POSOM är organisatoriskt placerad under trygg- och säkerhetsenheten men ligger under socialnämndens ansvarsområde som har det finansiella ansvaret.

Samordnaren rapporterar till socialchef. Samordnaren planerar även POSOM:s arbete i ordinärt läge som bland annat innebär att rekrytera och utbilda personer till stödgruppen och samverkansgruppen. Det ingår även i uppdraget att samverka med närliggande kommuner.

Samordnaren fungerar som en länk mellan interna och externa aktörer och har ett informations- och sambandsansvar. Ledningsgruppen ger samordnaren det mandat som behövs för att kunna agera och samverka på egen hand för att samordningen ska bli snabbare och mer flexibel. Samordnaren har ansvar att löpande stämma av arbetet med socialchef.

2.6. Befogenheter

Vid akut krissituation ska socialchef ha en utsträckt befogenhet i förhållande till vad som normalt gäller vid delegationsförfarande och verkställighet. Det kan handla om att:

- anskaffa logi i stor omfattning,
- anskaffa transporthjälp i form av bussar, taxi m.m.
- bistå drabbade med kontanta medel vid t.ex. brand - inköpa mat, kläder och annan nödvändig utrustning - använda lokaler.

De utsträckta befogenheterna tidsbegränsas att gälla den akuta situationen, dock längst till dess att socialnämnden kan kallas till sammanträde. Möjlighet ska finnas till vidaredelegering av utsträckta befogenheterna till kommunens ansvarige POSOM-person på platsen för den allvarlige händelsen. Befogenheter, som utnyttjas genom utsträckt delegationsförfarande och/eller verkställighet, ska redovisas till socialnämnden vid nästkommande sammanträde.

Om en akut krissituation är eller blir av sådan art eller omfattning att kommunens övergripande krisledningsorganisation måste träda i funktion, övertas beslutsrätten av den ansvarige ledningspersonen i denna organisation samt de befogenheter i anslutning därtill, som givits av kommunstyrelsen.

2.7. Utbildningsbehov för POSOM-organisationen

Ledningsgruppen och POSOM-samordnaren planerar för utbildning för personerna i stödgruppen samt samverkansgruppen. Kostnad för utbildning inryms i budget för POSOM-arbetet. Den kostnad som uppstår för personaltid i samband med utbildning för personal inom kommunen står respektive arbetsställe verksamhet som därefter internfakturerar socialchef.

3 Uppföljning och revidering

Riktlinjerna följs upp och revideras vartannat år samt vid behov.